

Advies

Eurosong voor Kinderen

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen.

1. Inleiding

Begin 2003 startte KETNET met aankondigingen voor het Eurosongfestival voor kinderen. Na het succes van het Eurosongfestival voor volwassenen en het succes van een songfestival voor kinderen in de Scandinavische landen, ging de EBU (European Broadcasting Union) van start met een Eurosongfestival voor kinderen. Het is aan de nationale omroepen die meedoen om een kandidaat te selecteren die het land zal vertegenwoordigen op het songfestival op 15 november 2003.

De spots van KETNET zijn een oproep aan kandidaten. Deze spots hebben al snel commotie veroorzaakt. Onder meer in de Commissie Welzijn van het Vlaams Parlement werden vragen gesteld aan Vlaams minister van Welzijn, M. Vogels. Op 6 februari 2003 beantwoordde deze de parlementaire vragen. De Commissie Welzijn was echter van oordeel dat het zinvol zou zijn dat het Kinderrechtencommissariaat de deelname van de VRT aan dit songfestival voor kinderen zou toetsen aan het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Ook binnen de Commissie voor Cultuur, Media en Sport werd over dit onderwerp gedebatteerd.¹

¹ Daar zou minister Van Mechelen vermeld hebben bij de gedelegeerde bestuurder van de VRT aan te dringen op een permanente begeleidingscommissie, waarin ook de Kinderrechtencommissaris zou zetelen. (*De Standaard* 19 februari 2003, p. 12 en *Hand. VI.Parl.*, 18 februari 2003, p. 5-13) Het Kinderrechtencommissariaat werd hierover evenwel nog niet aangesproken.

2. Overwegingen van het Kinderrechtencommissariaat

2.1. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

De vragen rond dit 'Eurosong for Kids' worden duidelijk geïnspireerd vanuit een beschermende benadering van kinderen. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind laat zich echter niet reduceren tot dit beschermingsdiscours. Om de verenigbaarheid van deze liedjeswedstrijd met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind na te gaan dienen alle aspecten van dit verdrag in ogenschouw genomen te worden, zijnde de drie P's: protectie, provisie en participatie.

In dit dossier gaat het om een afwegen van de bescherming van de minderjarige (tegen misbruik, uitbuiting, kinderarbeid) en het recht op participatie (zelf de vrije tijd invullen, zelf creëren, graag optreden,...).

Het is aan de overheid om toe te zien op de bescherming van het kind tegen elke vorm van uitbuiting of exploitatie, zoals kinderarbeid (**artikel 19, 32 en 36**). Anderzijds hebben kinderen ook recht op recreatieve bezigheden en op 'vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven' (**artikel 31.1**). Het tweede deel van dit artikel is nog duidelijker en concreter:

"De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van passende en voor ieder gelijke kansen voor culturele, artistieke en recreatieve bezigheden en vrijetijdsbesteding."

Dit artikel heeft vooral een aspect van participatie. Het kind heeft immers recht om deel te nemen aan het culturele en artistieke leven. Meer nog, het is zelfs de taak van de overheid om dit mee te bevorderen. De meer algemene artikelen i.v.m. participatie (**artikel 12 en 13**) gaan in dezelfde richting. Ook in artikel 13 wordt de kunst expliciet vernoemd als een kanaal langs waar het kind zich kan uitdrukken.

"Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht nationale grenzen, hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van enig ander middel naar zijn keuze."

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind kwalificeert de deelname van kinderen aan artistieke activiteiten dus vooral als een recht en niet in de eerste plaats als een probleem.

Dit recht dient dan ook het uitgangspunt te zijn. Dit neemt niet weg dat er bij de uitoefening van dit recht oog moet zijn voor de bescherming van de betrokken minderjarigen tegen mogelijke risico's.

2.2. Het Eurosongfestival voor kinderen

2.2.1. Probleemstelling

De populariteit van het Eurovisiesongfestival en de interesse hiervoor bij jong en oud moeten niet meer worden bewezen. Kinderen en jongeren zijn, misschien meer dan volwassenen, geïnteresseerd in muziek en showbizz. Ook de deelname van kinderen en jongeren aan muzikale activiteiten is niet begonnen met dit ene initiatief. Kinderen volgen in grote getale muziekschool, spelen in gelegenheidsgroepjes of theatergezelschappen, of op het jaarlijkse schoolfeest. Velen onder hen nemen bijvoorbeeld ook deel aan wedstrijden als de Kunstbende (van de provinciale jeugdinstellingen). De deelname van kinderen aan culturele activiteiten is dan ook een vaststaand feit en een uiting van niet alleen de eigen interesses en talenten van kinderen, maar ook van hun recht om dit te doen. De essentie van dit recht kan niet in twijfel getrokken worden. De VRT wil met dit initiatief dit artistieke talent een forum bieden. Eén van de voorwaarden om mee te doen is immers dat een zelfgeschreven liedje wordt opgevoerd. Er wordt niet geplaybackt, er worden geen miniaturen van bestaande sterren gevraagd, integendeel. Kinderen en jongeren die actief met muziek bezig zijn, krijgen, indien ze dat zelf wensen, een forum om hun kunnen te bewijzen.

De leefwereld van kinderen draait bovendien in aanzienlijke mate rond media. Het is onmogelijk om dit tegen te houden. Wel dienen kinderen de nodige begeleiding en bescherming te krijgen om hen tegen de negatieve effecten en risico's hiervan te beschermen.

Kinderen zelf zijn alvast enthousiast over dit initiatief. De reacties van honderden kinderen die al reageerden, zijn hiervan een illustratie. Dit initiatief van KETNET is in essentie een uiting van het recht van kinderen op deelname aan het culturele en artistieke leven. Dit principiële recht is het uitgangspunt.

Het Kinderrechtencommissariaat kan zeker begrip opbrengen voor de bezorgdheden die worden geuit en erkent dat er risico's aan verbonden kunnen zijn. We denken dan bijvoorbeeld aan de grootsheid van de organisatie, de prestatiedruk, de competitie.

De vraag is dan evenwel hoe men dient te reageren. Dient men het hele voorstel af te voeren? Of dient men zich bewust af te vragen waar er zich problemen situeren en deze te verhelpen?

Het Kinderrechtencommissariaat geeft de voorkeur aan de laatste optie. Naast het principiële recht van minderjarigen om zich artistiek te uiten, bestaat de plicht van de overheid te waken over het welzijn van de kinderen. Zeer terecht moet dan ook toegezien worden op wat de risico's zijn van een organisatie als Eurosong voor kinderen, en hoe hieraan kan worden verholpen.

De reacties op dit initiatief roepen echter nog een andere vraag op. Prestatiedruk, competitie, afwijzing, ... In meerdere of mindere mate zijn deze inherent aan vele activiteiten uit het dagelijkse leven. We denken dan aan meer dagelijkse activiteiten zoals de school of de sportclub. Dezelfde risico's voor overdreven prestatiedruk, afwijzing, e.d. zijn ook in deze context zeker aanwezig en aanvaard.

Het lijkt er op dat de kritiek op het initiatief van KETNET voornamelijk teweeg wordt gebracht door het feit dat het gaat om een groots evenement, dat door miljoenen Europeanen bekeken zal worden. In principe gaat het echter over activiteiten van minderjarigen die we net zo goed terugvinden in lopende musicals, TV-series, film, e.d. De eigen problemen die een dergelijke organisatie met zich meebrengt, dienen ondervangen te worden door een aangepaste begeleiding van de deelnemers en hun omgeving.

2.2.2. Beoordeling

Hoe dient de organisatie van dit Eurosongfestival voor kinderen zoals aangepakt door KETNET beoordeeld te worden?

Vooreerst moet erop worden gewezen dat dit concept niet nieuw is. Reeds jaren bestaat er een dergelijk liedjesfestival voor kinderen in de Scandinavische landen. In deze landen zijn hiermee geen noemenswaardige problemen gerezen.

Bij de openbare omroep zelf is men niet over een nacht ijs gegaan. De openbare omroep stelt dat men zich op voorhand heeft ingelicht over de organisatie van een dergelijke liedjesfestival voor kinderen. Men heeft eveneens reeds stilgestaan bij de mogelijke gevaren en de voorzorgen die men diende te treffen. In eerste instantie heeft men het Scandinavische voorbeeld bestudeerd.² Hier werden inlichtingen bekomen in verband met de kindvriendelijkheid van de organisatie (repetities, begeleiding).

De openbare omroep had gesprekken met de dienst Kinderarbeid van het Ministerie van Arbeid. Vanuit het gegeven van de bescherming tegen kinderarbeid heeft deze dienst, volgens de openbare omroep, het project alvast

² Een beschrijving van de maatregelen die men trof ter bescherming van de deelnemers is terug te vinden op 'www.eurosongforkids.be'.

positief onthaald. Een aantal maatregelen (zie verder) zorgen ervoor dat bvb. het schoolleven van de minderjarigen zo min mogelijk beïnvloed wordt door het festival en de voorbereidingen hiervoor.

De openbare omroep stelde een charter op met uitgangspunten en maatregelen om de hele organisatie zo kindvriendelijk mogelijk te houden. Zo heeft men beslist om de geplande activiteiten zoveel mogelijk in de weekeindes en vakanties te laten doorgaan, zodat de schoolactiviteiten van de deelnemende kinderen gevrijwaard blijven.

Men voorziet gedurende de hele procedure in begeleiding (zowel artistiek, als coaching tot eventueel het meereizen van een leerkracht naar de finale). Als uitgangspunt voor deze begeleiding zou de eigenheid van elk kind gelden. De basisvoorwaarde voor deelname is dat het gaat om een eigen geschreven nummer. Het is de eigen creativiteit van het kind die een uitlaatklep moet krijgen.

Tijdens de audities worden kinderen en ouders gescreend. Dit om te controleren of het werkelijk de wil is van de kinderen zelf om deel te nemen, veeleer dan dat ze door hun ouders gepusht worden.

De deelnemers en familieleden worden voorbereid op de persbelangstelling. De perscontacten en contracten zullen opgevolgd worden door de VRT.

De audities dienen enkel voor intern gebruik, 'pijnlijke afvallers' worden niet in beeld gebracht.

Voor de deelnemers worden gezamenlijke activiteiten georganiseerd. Deze zijn er op gericht de groepsgeest te stimuleren, veeleer dan competitie tussen de deelnemers.

Er wordt voorzien in de mogelijkheid van 'nazorg' bij KETNET.

Deze voornemens en principes dienen evenwel tot op heden nog meer concreet vorm te krijgen en omgezet te worden in een formeel stuk.

Uit dit charter blijkt alvast dat KETNET zich zeer bewust is van de problemen en mogelijke risico's. Men wenst hierop een antwoord te bieden. In het licht van het voornemen beschermende maatregelen voor de deelnemers te treffen, lijkt de organisatie van dit Eurosongfestival voor Kinderen dan ook in overeenstemming met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

2.2.3. Nog te ondernemen acties

Zoals hoger gezegd dienen de principiële maatregelen die worden genomen om de deelnemers te beschermen, nog meer concreet vorm te krijgen.

Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat snel werk moet worden gemaakt van deze concretisering, formalisering en mededeling van de voorgenomen beschermende maatregelen. En dit dient zeker te gebeuren vooraleer heel het proces goed op gang komt.

Deze maatregelen dienen betrekking te hebben op de domeinen van informatieverstrekking, screening, begeleiding tijdens en na het gebeuren, met speciale aandacht voor de bescherming van alle deelnemers.

Vooreerst hebben de deelnemende kinderen en hun ouders recht op volledige en correcte informatie in verband met de wedstrijd, de begeleiding die aangeboden wordt en de mogelijke gevolgen van een deelname (media-aandacht, platencontract, optredens en regelgeving i.v.m. kinderarbeid).

Vervolgens dient de screening van kinderen en ouders verder uitgewerkt te worden. Het moet immers zeker zijn dat het de wil is van de kinderen zelf om op te treden.

De begeleiding mag niet enkel betrekking hebben op het artistieke aspect, maar ook de mogelijke gevolgen van de deelname. Begeleiding van verliezers en winnaars, begeleiding in perscontacten, aanbiedingen van contracten en optredens. Bij deze begeleiding dient steeds de bescherming van het kind de leidraad te zijn. De draagkracht van het kind mag niet overschreden worden.

Deze maatregelen dienen evenzeer gericht te zijn op de omgeving, en in de eerste plaats de ouders. Zij zijn immers de eerste opvoedingsverantwoordelijken. Vanuit de ouders is het gevaar voor te hoge prestatiedruk in verhouding tot de draagkracht van de kinderen, zeker ook aanwezig. Wat betreft het aspect kinderarbeid komt het ons voor dat ook na het Songfestival waakzaamheid en blijvende controle geboden is. Tot slot kan opgemerkt worden dat niet enkel in begeleiding moet worden voorzien van de 'afvallers' maar evenzeer, en misschien wel in de grootste mate voor de 'winnaars'.

3. Advies van het Kinderrechtencommissariaat

- Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat deelname aan een liedjeswedstrijd, zoals Eurosong voor kinderen, een kanaal is voor de participatierechten van kinderen en hun recht zich artistiek te uiten, zoals expliciet bepaald in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.
- Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat bij elke activiteit moet worden toegezien op het belang van het kind en de bescherming van kinderen tegen uitbuiting. Gezien de omvang van dergelijke activiteit bestaat er ook een groter risico.
- Het Kinderrechtencommissariaat begrijpt dat bij de organisatie van Eurosong voor kinderen, KETNET belangrijke maatregelen zal nemen om het welzijn van kinderen te verzekeren en hun te beschermen. In dit opzicht is deze activiteit niet strijdig met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, maar ligt deze zelfs in het verlengde van de vereisten van dit verdrag.
- Het Kinderrechtencommissariaat roept de openbare omroep op om werk te maken van de concretisering, formalisering en bekendmaking van de meegedeelde maatregelen ter bescherming van deelnemende kinderen en roept alle betrokken op om blijvend toe te zien op het verloop van deze wedstrijd en hierbij steeds de belangen van het kind als eerste overweging te nemen.

Ankie Vandekerckhove
Kinderrechtencommissaris
Maart 2003.